

MITÄ ON SAATU AIKAAN DIGIAGENDASSA?

29.4.2019

Riikka Vuokko

Erityisasiantuntija, OHO/Diti

SISÄLTÖ

- **Strategiataso: Sote-tieto hyötykäyttöön 2020 arviointi, Kanta-kehittämisskenaariot**
- **Säädöstyö: integraation tukeminen**
- **Ohjaus ja yhteistyö: digitalisaatio ja tiedonhallinta**

SOTE-TIETO HYÖTYKÄYTTÖÖN 2020 - STRATEGIAN ARVIOINTI

- **Strategiaprosessi onnistunut** ja vahvasti sote-sektorin edelläkävijäasemaa tiedonhallinnan alalla
- **Strategian sisältö on onnistunut:** se kuvasi ajatuksellisen muutoksen tiedon keräämisestä kohti tiedon hyödyntämistä
- Strategiaa ei ylläpidetty ja **toimeenpano erkaantui strategiasta:** strategian kytkös toimintaympäristön kehittämiseen osin ilmassa, minkä vuoksi toimeenpano hankalaa
- **Toimeenpano oli hajanaista:** ei työkaluja tai mittareita seurantaan; toimenpiteet ICT-lähtöisiä ja mahdollistajiin keskittyneitä
- **Ohjauskokonaisuus** ja tiedonhallinnan linjaukset kentän suuntaan epäselviä; ei yhdenmukaista viestiä
- Strategiaprosessi on **korostanut soten toimintaa siilona**, irrallaan ihmisen kokonaisvaltaisista tarpeista tai muusta julkishallinnosta

STRATEGIAN ARVIOINTI: ILMIÖITÄ

- Osana arviointia tunnistettiin trendejä, ilmiöitä, joihin varauduttava, mm:
 - **Poliittinen päätöksenteko** äkkipikaisempaa, ennustettavuus yli hallituskausien murene
 - **Lainsäädännön kehittyminen hidasta, teknologian kehittyminen nopeaa**, säädöstyö ei tue nopeita innovaatioita ja ihmisten tarpeista lähtevää kehittämistä
 - **Väestön ikääntyminen** tuo paineita palvelujärjestelmän kehittämiseen
 - **Kuluttajistuminen** näkyy disinformaationa, kuten rokotevastaisuus
 - **Siilomaisuus toiminnassa jatkuu**, tietoa ei hyödynnetä kehittämiseen
 - **Talous ohjaa toimintaa**: rahoitus ja kilpailutus sekavaa
 - **Kuluttajamarkkinat kehittyvät nopeammin** kuin julkiset palvelut; mm. omadatan hyödyntäminen kuluttajamarkkinoilla; julkisen vallan ja yksityisen toiminnan sekasorto suurentaa kilpailutilannetta?

STRATEGIAN TULEVAISUUS: SISÄLLÖN JA TOIMEENPANON NELJÄ PAINOPISTETTÄ

Digitalisaatio: toiminnan uudistaminen tiedon ja sähköisten palveluiden avulla

OmaData: tiedon hyödyntämisen kehitys, jossa vastuuta käytön luvituksesta kansalaisille; osallistaminen, omatoimisuus

Tekoäly ja edistynyt analytiikka: tiedon jalostaminen, ennakointi ja koneoppiminen tukemaan johtamista ja toimintaa

Robotiikka: ohjelmisto-robotiikka, chatbotit; tiedon liikkuvuus, hallinnollisten ja asiakaspalvelun prosessien automatisointi, toiminnan tuki

KANTA-SKENAARIOT: HUOMIOITA NYKYTILASTA

- **Kanta-palvelut ovat laajentuneet jatkuvasti 2010-luvulla, mutta Kannan nykyisiä ominaisuuksia ei hyödynnetä riittävästi.** Ammattihenkilöt eivät tarkista säännönmukaisesti potilaidensa tietoja Kannasta.
- **Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon rekisterien yhteentoimivuudessa on kehitettävää,** jotta saataisiin asiakkaan kokonaiskuva ja palveluja voitaisiin kohdistaa paremmin.
- **Tietojen toisiokäytön tehostaminen vaatii kansallista ohjausta.** Tiedon hyödyntämiseen on asetettu tavoitteita, mutta ei vielä riittävästi toteutusta ohjaavia linjauksia.
- **Sote-toimijakentän muutteessa yhä suuremmaksi haasteeksi nousee tietojärjestelmien kyky joustaa erilaisiin palvelutarpeisiin** ottaen huomioon sote-kentän muutokset ja toimintamallien kehittämisen.
- **Omakannan käyttöön liittyy alueellisia ja toimijakohtaisia eroja,** sillä organisaatiot käyttävät Omakantaa ja ohjeistavat asiakkaita sen käytöstä eri tavoin, esim. laboratorio- tai kuvantamistuloksia lisätään Omakantaan vaihtelevasti.

KANTA-SKENAARIOT: KEHITTÄMISTAVOITTEET

- Kanta tukee terveys- ja hyvinvointihyödyn syntymistä **ennaltaehkäisevällä ja tunnistavalla** tavalla.
- Kanta vahvistaa mahdollisuuksia **omahoitoon ja kansalaisen aktiiviseen rooliin** omien terveys- ja hyvinvointitietojensa tuottamisessa, ylläpidossa ja hallinnoinnissa.
- Ammattihenkilöillä on käytössä hoidossa tai palvelussa **tarvittavat tiedot kattavasti, ajantasaisesti ja luotettavasti**. Kanta tukee tiedon vaihtoa ja moniammatillista yhteistyötä.
- Kanta **mahdollistaa tiedon toisiokäyttöä**, mm. tiedolla johtamisen, ohjauksen, valvonnan ja tutkimuksen tarkoituksiin.
- Palveluiden kehittäminen tapahtuu **ekosysteemimäisesti**, ja keskittäminen ei jäykistä ekosysteemiin sisältyvien tietojärjestelmäpalveluiden kehittämistä.

KANTA-SKENAARIOT: ESIMERKKEJÄ

- **Kanta tietovarastona** sisältäisi ammattihenkilöiden tuottamat asiakas- ja potilastiedot; vahvuutena tiedon yhteentoimivuus ja keskitetty tiedonhallinta; puutteena asiakkaan kokonaiskuva, jos tieto pistemäistä ja jos asiakkaan itse tuottama tieto ei mukana.
- **Kanta vuorovaikutusalustana** mahdollistaisi laajan tietopohjan hyödyntämisen ja vahvistaisi asiakkaan aktiivista roolia; vahvuutena parempi kohdentaminen ja yhden luukun periaatteen toteutuminen; mahdollistaisi palveluiden ja sovellusten rakentamista yhteisen alustan päälle; puutteena tiedon laatu ja kattavuus, uhkana digisyrjäytyminen.
- **Kanta asiakas- ja potilastietojärjestelmänä** tarjoaisi minimi-APTJ-toiminnallisuudet; hyötyinä olisi mahdollisuus kustannustehokkuuteen, hyvään tiedon hyödyntämiseen ja käytön valvontaan, heikkoutena osapuolten sitouttaminen ja alueellisten tai ammattiryhmäkohtaisten erityispiirteiden toteuttaminen; epäselvää, miten tukisi asiakasta.

LAINSÄÄDÄNNÖLLÄ TUKEA MUUTOKSEEN

- Asiakastietolain uudistaminen
 - Keskitetyt Kanta-palvelut mahdollistaisivat asiakkaan hoidon, hoivan ja palvelun perustumisen ajantasaiseen ja kattavaan tietoon sekä hyviin käytäntöihin
 - Pois rekisterikeskeisestä mallista lainsäädännössä => käyttötarkoituksen pohjalta oikeudet käyttää tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon välillä ja huomioiden sote-yhteiset asiakirjat sekä tiedonvaihto muiden toimialojen kanssa
- Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä voimaan
- Biopankkilainsäädännön uudistus, genomilait työstössä
- Tiedonhallinta- ja tietosuojasäädösten kokonaisuudistus
 - Suostumuksenhallinnan yhdenmukaistaminen yhteen toimialakohtaiseen lakiin; suostumus EU:n tietosuoja-asetuksen mukainen

OHJAUSTA KOKONAISARKKITEHTUURILLA

- Kokonaisarkkitehtuuri osa ohjausta ja säädösvalmistelua: linjaavien kokonaisarkkitehtuurikuvausten julkaiseminen
- Kytkeytyminen toimeenpanoon ja hankehallintaan: arkkitehtuurinmukaisuuden arviointi
- Ennakointia ja sitouttamista, konkreettista ja käytännönläheistä

SOTE KA pääryhmä

Asiakas- ja potilastiedon ensisijaisen käytön alaryhmä

Kansalaisen asioinnin ja omahoidon alaryhmä

Asiakas- ja potilastiedon toissijaisen käytön alaryhmä

Yksilöllistetyn lääketieteen alaryhmä

KA-OHJAUSTA JULKAISUIILLA

- Ensisijainen käyttö:
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen kokonaisarkkitehtuuri, THL 10/2018
 - Lääkehoidon tiedonhallinnan KA, STM 2019
- Asiointi ja omahoito:
 - Asioinnin ja omahoidon nykytilaselvitys, STM 2019
 - Sähköisen asioinnin KA-selvitys, STM 2019
- Toissijainen käyttö:
 - Sote-KA toisiokäyttö, STM 2019 (*lausunnolle toukokuussa*)
- Yksilöllistetty lääketiede määrittelyssä

DIGITALISAATION EDISTÄMINEN

- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen paremmalla tiedonhallinnalla, digitalisaation edistämällä ja tiedolla johtamisella
- Ajankohtaista mm.
 - Sähköinen asiointi ja omahoito (Omatietovaranto); digiosallisuus
 - Sosiaalihuollon Kanta-käyttöönottojen eteneminen
 - Kokonaislääkityksen hallinnan kehittäminen
 - Keskeisten, rakenteisten terveystietojen hyödyntäminen, ml reseptitiedot
 - Todistusten ja lomakkeiden välittäminen, myös soten ulkopuolelle
- Yhteisen tietopohjan kehittäminen; tietotuotannon uudistaminen; suunnitelmista tietojen toissijaiseen hyödyntämiseen
- Osaamisen varmistaminen, erit. tiedon analysointi ja toisaalta kansalaisten taidot

TOIMINNAN MUUTOS

- Varmistetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjille ja tuottajille **edellytyksiä, työvälineitä ja toimintamalleja** palvelujen yhteensovittamiseen ja kehittämiseen
- Ohjataan palvelunantajia **yhtenäisiin integraation edistämisen toimintakäytäntöihin ja tarkoituksenmukaiseen työnjakoon**, vältetään päällekkäistä tekemistä
- **Palveluintegraation muutosohjelmassa** integraation ja toiminnan muutoksen tuen keskeiset sisällöt:
 - Yhteensovittamistarpeen tunnistaminen ja ennakointi
 - Ennalta ehkäisevät toimet ja varhainen tuki
 - Palvelukokonaisuuksien ja ketjujen määrittely
 - Asiakas- ja palveluohjaus
 - Asiakassuunnitelma

LUETTAVAKSI

Sote-tieto hyötykäyttöön 2020 strategian
väliarviointi

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4023-9>

Kanta-skenaariotyöskentely

<https://stm.fi/sotetiedonhallinta/kantapalvelujen-kehittaminen>

Mitä on saatu aikaan digiagendassa?

Lisätietoja:

Riikka Vuokko

Sähköposti: etunimi.sukunimi@stm.fi

Sosiaali ja terveystministeriö

Internet: stm.fi

Twitter: @STM_Uutiset

